

LAKIALOITE 79/2001 vp

Laki perhehoitajalain ja tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnalle

1 Nykytila

Sosiaalihuoltolain (710/1982) mukaan perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä hänen oman kotinsa ulkopuolella yksityiskodissa. Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus perheenomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalista kehitystään.

Perhehoitoa annetaan henkilölle, jonka hoitoa, kasvatusta tai muuta huolenpitoa ei voida tarkoituksenmukaisesti järjestää hänen omassa kodissaan tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita hyväksi käyttäen ja jonka ei katsota olevan laitoshuollon tarpeessa. Perhehoitoa on järjestetty lastensuojelun toimintamuotona, kehitysvammaisille henkilöille, mielenterveyspotilaille ja enenevässä määrin myös vanhuksille.

Perhehoidolle asetetun tavoitteen toteutumista sääntelee 1 päivänä heinäkuuta 1992 voimaan tullut perhehoitajalaki (312/1992) ja sitä täydentävä asetus perhehoitajalle maksettavasta palkkiosta ja korvauksesta (420/1992). Tehtyjen selvitysten ja käytännön kokemusten perusteella voidaan todeta, että perhehoidolle laissa asetetut tavoitteet toteutuvat vain siinä tapauksessa, että sijoittaja, kunta tai kuntayhtymä todella panostaa riittävästi perhehoidon tukemiseen. Vali-

tettavan usein perhehoitajalain soveltaminen käytäntöön ei kuitenkaan palvele hoidettavan, perhehoitajan eikä näin ollen myöskään sijoittajan päämääriä hyvästä perhehoidosta. Perhehoitajalaki ei tulkinnanvaraisena ja joustavana säädöksenä turvaa riittävästi perhehoitajien asemaa ja toimintaedellytyksiä.

2 Ehdotetut muutokset

2.1 Hoitopalkkio

Yhteiskunnan kannalta keskeisen tärkeästä ja vaativasta työstä perhehoitajan tulee saada kohtuullinen toimeentulo. Säännöstä perhehoitajan oikeudesta saada palkkiota ehdotetaan muutettavaksi siten, että keskeiseksi tekijäksi hoitopalkkiota määritettäessä tulisi työn määrä sekä hoidon vaativuus ja sitovuus. Työn sisällöllinen vaativuus esimerkiksi kehitysvammaisen tai mielenterveysongelmaisen hoidon osalta edellyttää perhehoitajalta usein erityisiä valmiuksia, kokemusta, asiantuntemusta ja ammattikoulutusta.

2.2 Kustannusten korvaaminen

Perhehoitotoiminnasta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi perhehoitajalle maksetaan korvaus tämän hoidettavana olevan henkilön

hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista. Perhehoitajalle tulee lähtökohtaisesti korvata kaikki hänen hoidettavanaan olevan henkilön tavanomaiset kustannukset. Lakialoitteessa ehdotetaan, että myös hoidettavana olevan henkilön yksilöllisistä tarpeista johtuvat tavanomaista suuremmat erityiset kustannukset korvataan.

2.3 Oikeus vapaaseen

Voimassa olevan perhehoitajalain mukaan perhehoitajalla on oikeus vapaaseen. Lain yksiselitteinen sanamuoto ei kuitenkaan ole taannut lain säännöksen toimivuutta käytännössä. Velvoittava lainkohtaa on monissa tapauksissa tulkittu ohjeellisena.

Perhehoitajan oikeutta vapaaseen koskevan säännösehdoituksen mukaan perhehoitaja ansaitsee kaksi vapaapäivää jokaiselta sellaiselta kalenterikuukaudelta, jona hän on toimeksiannon perusteella toiminut perhehoitajana vähintään 14 vuorokautta. Oikeus vapaaseen on korostunut, koska sijoitettavien henkilöiden ongelmat ovat kasvaneet huolestuttavasti. Erityisesti kehitysvammaisten ja mielenterveyspotilaiden perhehoidossa työn sitovuus on lisääntynyt fyysisten ja psyykkisten sairauksien kasvaessa. Tämän johdosta perhehoitajien riittävä lomantarve on ilmeinen.

2.4 Koulutus ja tuki

Perhehoitajalle järjestettävä koulutus ja muu tuki ovat olennaisia edellytyksiä hoidon toteuttamiseksi. Tämän vuoksi lakiehdotuksessa ehdotetaan, että perhehoidon järjestämisestä vastaa-

van kunnan tai kuntayhtymän tulee vastata perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta sekä koulutuksesta. Koulutuksen ja tuen antamisen velvoittavuutta tehostetaan jättämällä lakitekstistä sana "tarvittavasta" pois.

2.5 Kulukorvauksen verovapaus

Perhehoitajalain edellä keskeiseksi koettujen epäkohtien korjaamisen lisäksi lakialoitteessa ehdotetaan tuloverolakiin (1535/1992) lisättäväksi uusi pykälä, jonka mukaan perhehoitajalle maksettava korvaus perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista sekä hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista säädetään verovapaaksi. Verovapaita olisivat myös korvaukset, jotka perhehoitajalle maksetaan tämän hoidossa olevan henkilön yksilöllisistä tarpeista johtuvista tavanomaista suuremmista erityisistä kustannuksista.

Nykyisessä verotuskäytännössä kulukorvaus on katsottu perhehoitajalle veronalaiseksi tuloksi. Verotuskäytännön seurauksena perhehoitajien ennakonpidätysprosentin määräämisessä sekä useita sosiaalietuuksia myönnettäessä on ollut ongelmia. Lakialoitteessa ehdotettu perhehoidon kustannuskorvausten säätäminen verovapaaksi selkeyttää olennaisella tavalla perhehoitajien verotusta. Samalla tuetaan merkittävästi perhehoidon toimintaedellytyksiä. Korvaustaso voidaan jättää Verohallituksen määrättäväksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki perhehoitajalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 3 päivänä huhtikuuta 1992 annetun perhehoitajalain (312/1992) 2 §:n 1 momentti,
3 §:n 1 momentti, 6 §:n 1 momentti sekä 7 § seuraavasti:

2 §

Palkkio

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalla on oikeus saada hoidosta palkkiota. Palkkion määrä perustuu erityisesti hoidon vaativuuteen ja sitovuuteen, hoitoon käytettävään aikaan sekä hoitotyön määrään.

— — — — —

3 §

Kustannusten korvaaminen

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalle maksetaan korvaus perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista sekä hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista. Perhehoitajalle maksetaan korvaus myös perhehoidossa olevan henkilön yksilöllisistä tarpeista johtuvista tavanomaista suuremmista erityisistä kustannuksista.

— — — — —

6 §

Oikeus vapaaseen

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalle tulee järjestää mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi arkipäivää kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana. Palkkion maksamisesta perhehoitajan vapaan ajalta sovitaan toimeksiantosopimuksessa.

— — — — —

7 §

Koulutus ja tuki

Perhehoidon järjestämisestä vastaava kunta tai kuntayhtymä vastaa perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta

.

2.

Laki
tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 30 päivänä joulukuuta 1992 annettuun tuloverolakiin (1535/1992) uusi 92 b § seuraavas-
ti:

4 luku

Ansiotulon veronalaisuus

92 b §

Perhehoidon kustannuskorvaus

Veronalaista tuloa ei ole kustannuskorvaus,
joka perhehoitajalle maksetaan korvauksena
perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja yllä-
pidosta aiheutuvista kustannuksista sekä hoidon
käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kus-

tannuksista. Verovapaita ovat myös korvaukset,
jotka perhehoitajalle maksetaan tämän hoidossa
olevan henkilön yksilöllisistä tarpeista johtuvis-
ta tavanomaista suuremmista erityisistä kustan-
nuksista. Verohallitus antaa vuosittain tarkem-
mat määräykset verovapaiden kustannuskor-
vaustan perusteista ja määristä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 ____.

Helsingissä 14 päivänä syyskuuta 2001

Jukka Vihriälä /kesk
Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Seppo Kääriäinen /kesk
Matti Väistö /kesk
Matti Vanhanen /kesk
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Niilo Keränen /kesk
Mari Kiviniemi /kesk
Liisa Hyssälä /kesk
Markku Rossi /kesk
Mauri Salo /kesk
Inkeri Kerola /kesk
Katri Komi /kesk
Paula Lehtomäki /kesk
Timo E. Korva /kesk

Seppo Lahtela /kesk
Mika Lintilä /kesk
Jaana Ylä-Mononen /kesk
Anu Vehviläinen /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Osmo Puhakka /kesk
Lauri Oinonen /kesk
Pekka Nousiainen /kesk
Petri Neittaanmäki /kesk
Johannes Leppänen /kesk
Tero Mölsä /kesk
Kyösti Karjula /kesk
Eero Lämsä /kesk
Kari Myllyniemi /kesk
Hannu Takkula /kesk
Tanja Karpela /kesk